

Модул четири

Живот в мрежата

Модул четири - тема 1 Знания в интернет: дезинформация, фалшиви новини, проверка на факти и критично мислене

Активност 4.1.1 - Идентифициране на фалшиви новини

Модул четири - тема 2 „Бъдещето на свободата на словото, троловете, анонимността и фалшивите новини онлайн“,

Активност 4.2.1 Идентифициране на онлайн реч на омразата

Модул четири - тема 3 Неприкосновеност, анонимност и конфиденциалност онлайн

Активност 4.3.1 - Анонимност и социално поведение. Анонимността възможна ли е все още?

Активност 4.3.2 - Разкриване на лични данни – споделяне на лични данни

Модул четири – тема 4 Свързани с ИИ възможности за участие и ангажираност (дигитално гражданство).

Активност 4.4.1 - дигитален речник за участие и ангажираност

Активност 4.4.2 - БИНГО за дигитални граждани

Описание на модул

Четвъртият модул се фокусира върху изучаване на характеристиките на комуникацията и обмена на информация между хората чрез социалните мрежи, което подчертава ролята, която ИИ играе в тях. Този модул има за цел да даде на преподавателите и учениците необходимите инструменти за работа в посока дигитално благосъстояние и здравословно дигитално потребление. Ще бъдат разгледани концепции, като

неприкосновеност, анонимност и конфиденциалност. Освен това активностите в този модул предлагат широк спектър на разбиране на термина „фалшиви новини“, обучение в уменията за идентифициране на източниците на знания и упражняване на критично мислене. Модулът включва концепции за уважителна комуникация, разглеждащи концепцията за *опасна реч* и *реч на омразата* онлайн. В класа обучените преподаватели ще могат да организират активности, като например анализ на новини от социални мрежи, идентифициране на надеждни източници при проверка на фактите, оборване на вирална дезинформация и анализиране на извлечения от реални чатове, взети от платформите за мигновени съобщения, с цел разбиране на езика и комуникационните модели и борба с омразата.

Основен предмет(и): Компютърни науки, етика, социални науки, гражданско образование

Разпределение на време: 4 часа

Теми и активности

Тема 4.1:	Знания в интернет: дезинформация, фалшиви новини, проверка на факти и критично мислене. Активност 4.1.1 Идентифициране на фалшиви новини
Тема 4.2:	Идентифициране и противодействие на реч на омразата онлайн: уважителна комуникация и противодействия. Активност 4.2.1 Идентифициране на онлайн реч на омразата
Тема 4.3:	Неприкосновеност, анонимност и конфиденциалност при онлайн взаимодействие Активност 4.3.1 Анонимност и социално поведение. Възможна ли е анонимността?; Активност 4.3.2 Разкриване на лична информация – Controllo sulla condivisione
Тема 4.4:	Свързани с ИИ възможности за участие и ангажираност (дигитално гражданство). Активност 4.4.1 Дигитален речник за участие и ангажираност; Активност 4.4.2 БИНГО за дигитални граждани

Дигитални компетенции (DigComp 2.2)

Област 1 - Информация и информационна грамотност:

- 1.2 Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание

Област 2 - Комуникация и съвместна работа:

- 2.1 Взаимодействие чрез дигитални технологии
- 2.3 Ангажиране в граждански дейности чрез дигитални технологии

- 2.5 Нетикет
- 2.6 Управление на дигиталната самоличност

Област 4 - Безопасност:

- 4.3 Защита на здравето и безопасността

DigCompEdu компетентности

Област 3 - Преподаване и учене

- 3.3 Учение чрез сътрудничество. Да се използват дигиталните технологии за насърчаване и подобрене на сътрудничеството между учениците. Да се позволи на учениците да използват дигиталните технологии като част от съвместни задачи, както и средство за подобряване на комуникацията, сътрудничество и съвместно създаване на знания.

Област 6 - Подпомагане на дигиталната компетентност на учениците:

- 6.1 Информация и медийна грамотност: Да се включат активности, задания и оценки във връзка с процеса на учене, които изискват от учениците да изразяват нуждата си от информация; да намират информация и ресурси в дигитални среди; да организират, обработват, анализират и интерпретират информация; да сравняват и да извършат критично оценяване на правдоподобността и надеждността на информация и нейните ресурси.
- 6.2 Дигитална комуникация и сътрудничество: Включване на активности за учене, задания и оценки, които изискват учениците ефективно и отговорно да използват дигиталните технологии за комуникация, сътрудничество и гражданско участие.
- 6.4. Отговорно ползване: Предприемане на мерки за гарантиране на физическото, психологическото и социалното благосъстояние при използване на дигиталните технологии. Даване на учениците на възможността да управляват риска и да използват дигиталните технологии безопасно и отговорно.

Образователни цели

Чрез този модул, на учениците ще бъдат дадени базови познания относно създаването и използването на информация онлайн, както и комуникации, опосредствани чрез социални медии. Модулът повишава осведомеността на сложността на въпросите, свързани с употребата на интернет, социални медии и обмена на знания. Целите на обучението са: а) засилването на аналитични и критични умения във връзка с дезинформация и за идентификацията на фалшиви новини и нетолерантни/насилствени спорове, възникнали в резултат от отрицателни стереотипи и ксенофобия (предвидени като страх или недоверие от някого или нещо, което е чуждо или неизвестно); б) развитието на умения за проверка на факти и водене на спор за уважителното изразяване на светогледи и идеи, както и за деконструкцията на речта на омразата чрез *ответна реч* (послания, които предизвикват или оборват стереотипи и екстремизъм).

Модул четири - тема 1

Знания в интернет: дезинформация, фалшиви новини, проверка на факти и критично мислене

Продължителност	Приблизително 30-45 минути
Предмети	Социални науки, компютърни науки, обществени науки, етика
Резюме	Тази тема се фокусира върху ролята на ИИ технологиите в създаването и разпространението на знания и информация в мрежата. Тя адресира проблеми като информация срещу дезинформация, надеждни източници, фалшиви новини, проверка на факти и критично мислене. Целта ѝ е да подпомогне способността на учениците да идентифицират механизмите за фалшиви новини и дезинформация и да им отговорят по адекватен начин, т.е. съгласно етичните принципи, описани в Модул 3.

Цели за учене

Целта на тази тема е да обучи учениците да идентифицират и да реагират на фалшиви новини и други форми на дезинформация онлайн. Преподавателите подкрепят учениците в разпознаването на надеждни или ненадеждни източници на информация и предоставянето на методологии за проверка на факти.

Тема 1 също адресира потенциални и докладвани вредни последици от онлайн дезинформация, както и стратегии и инструменти за справяне с разпространението на фалшиви новини, напр. чрез механизми за докладване и избягване на споделянето на недостоверно съдържание.

Обобщение на активност

Дейности	Модалност	Равнище
Активност 4.1.1 Идентифициране на фалшиви новини	В клас / онлайн / у дома	Основно

Активност 4.1.1 - Идентифициране на фалшиви новини

Прогнозна продължителност	30-45 минути (в клас/онлайн) + време в дома
Изисквания	Няма
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	В клас - Химикалки и листи - Mentimeter (по избор) - Компютър за преподавателя (по избор) Онлайн: - Онлайн платформа за срещи - Споделен документ (напр. в „Google Docs“) - Mentimeter (по избор) - Дигитални устройства за всички
Тип оценяване	Устно представяне

Процедура

1. **Предварителни материали:** урокът започва с представяне на ключовите термини при създаването на знания и споделянето на информация в интернет (проверка на факти; фалшиви новини; надеждни/достоверни ресурси и т.н.) Преподавателят споделя примери за фалшиви новини и/или случаи, в които фалшивите новини са започнали дебат или са имали последици в реалния свят (вижте „Ресурси за преподавателите“).
2. **Самостоятелно упражнение:** от учениците се иска да идентифицират примери за фалшиви новини и начини за проверка на фактите – т.е. да се оцени дали те са фалшиви новини или не – като домашна работа за следващата среща. Всеки ученик подготвя кратко писмено описание на примера, с връзка към онлайн ресурс, който може да бъде достъпен в клас по време на последващата дискусия.
3. **Насочени упражнения и разбиране:** преподавателят дава пример как да се напише домашното и представянето му на следващата среща. Учениците биват насърчавани да се фокусират върху случаите с фалшиви новини, с които те са се срещали в хода на ежедневното им ползване на социалните медии.

4. **Проверка за разбиране:** класът се събира отново, така че всеки ученик (или ограничен брой ученици, според наличното време) може да представи своите примери за фалшиви новини. След представянията, преподавателят модерирa дискусията относно начините за идентифициране и реакция на фалшиви новини онлайн.
5. **Приключване:** дискусията може да приключи със заключение, напр. споделена дефиниция на това какво са фалшивите новини и препоръки относно добавяне към кодекса на поведение относно начините за идентифициране на фалшиви новини и реакцията на фалшиви новини (механизми за докладване, несподеляне и т.н.)

Отстраняване на проблеми

Потенциален проблем	Потенциално решение
На учениците отнема твърде дълго време да намерят материали / претоварване с информация	От учениците може да се изисква да се фокусират върху специфични типове фалшиви новини, за да се избегне претоварването с информация по време на тяхната изследователска работа.
Дискусията може да бъде много хаотична или много тиха	Преподавателят има важна роля като модератор на дискусията.
Възможно е предложенията относно начините за идентифициране и реакция на фалшиви новини (кодекс на поведение) да отнемат прекалено много време.	Част от тази активност (кодекс на поведение) може да бъде преместена в тема 4.4

Ресурси за учениците

Ресурси, които могат да се използват за представяне и обсъждане на идентифицирането на фалшиви новини и дезинформация

Заглавие	Вид	Описание	Линк	Език
Happy on-life	Уеб страница / Игра	Игра за дигиталното гражданство и благополучие	https://visitors-centre.jrc.ec.europa.eu/tools/HappyOnLife/	на английски, италиански, гръцки и румънски
8 инструмент а за откриване на фалшиви	Уеб страница	8 инструмента за откриване на фалшиви новини и дезинформация	https://aej-bulgaria.org/8-tools-for-detecting-fake-news/	на български

новини и дезинформация				
5 прости правила при четенето на новини	Уеб страница	5 прости правила при четенето на новини	https://azcheta.com/5-prosti-pravila-pri-cheteneto-na-novini/	на български
Как да различа фалшивите новини от истинските?	Уеб страница	Как да различа фалшивите новини от истинските?	https://azcheta.com/kak-da-razlicha-falshivite-novini-ot-istinskite/	на български
Познавам ли медиите?	Видео	Кратко демо на онлайн урок за фалшивите новини	https://www.youtube.com/watch?v=nblXlqF6KDs&t=5s	на български
Как да различиш фалшивите новини?	Видео	Видео урок "Как да различиш фалшивите новини?"	https://www.facebook.com/Ucha.se/videos/2862044930697096/	на български
Как да бъдем детективи в дигиталния свят?	Видео	Video "How to be detectives in the digital world"	https://www.youtube.com/watch?v=KQ0m2J6uvWo	на български
Фалшивите новини и как да ги разпознаваме	Видео	Видео "Как да бъдем детективи в дигиталния свят?"	https://www.facebook.com/watch/?v=1439010986245029	на български
ФАЛШИВИ НОВИНИ	Друго	Фалшиви новини, създадени от български ученици	https://docs.google.com/document/d/1ir61YEwGLhnr7-OKasbOFzuANy4MOL0i/edit	на български
Фалшиви новини и	Документ	Статия на български за фалшивите новини	https://drive.google.com/file/d/1RzyBb_We-uOLTi	на български

ИИ			77dYAgQ9GG-37nA_rg/view?usp=sharing	
----	--	--	--	--

Ресурси за учителите

- „SOMA“, Социална обсерватория за дезинформация и анализ на социалните медии <https://www.disinfobservatory.org/>.
Платформа, включваща няколко различни видове ресурси и инструменти, напр. за разглеждане на фалшиви новини: <https://www.disinfobservatory.org/investigations/>
Както и документ за обобщение на политиките във връзка с ИИ и екстремистка реч: <https://www.disinfobservatory.org/artificial-intelligence-extreme-speech-and-the-challenges-of-online-content-moderation/>
- Фондация „Европейски институт за аутсорсинг“ - FEIO, [Борба с фалшивите новини: Ръководство за младите работници](#) (2019 г.)
- [Ресурси за справяне с пропаганда, дезинформация и фалшиви новини](#) (Съвет на Европа) Съвет на Европа, [Образование за дигитално гражданство](#) (2017 г.)
- Разговорът. Как да забележим фалшивите новини: експертно ръководство за млади хора <https://theconversation.com/how-to-spot-fake-news-an-experts-guide-for-young-people-88887>
- „Бъдещето на свободата на словото, троловете, анонимността и фалшивите новини онлайн“, <https://www.pewresearch.org/internet/2017/03/29/the-future-of-free-speech-trolls-and-nymity-and-fake-news-online/>
- Sefirot: Безплатен инструмент за борба с фалшивите новини <https://sefirot.it/nebula>
- (налично на английски, италиански, испански, френски)
- Инфографика как да разпознаваме фалшивите новини - <https://www.libsz.org/novini/1557-kak-da-razlichavame-falshivite-novini>
-
- „Как да търсим и избираме информация в мрежата“ от Google Safety Center - <https://safety.google/intl/bg/families/families-tips/>
-

Модул четири - тема 2

Идентифициране и борба с реч на омразата онлайн

Продължителност	Приблизително 30-45 минути
Предмети	Социални науки, компютърни науки, обществени науки, етика
Резюме	Тази тема се фокусира върху комуникация чрез социалните медии, като насочва вниманието към медиаторската роля на технологиите за ИИ. Тя адресира проблема с идентифициране и борба с речта на омразата онлайн. Има за цел да подкрепи учениците в ежедневно им използване от социалните медии и им помага да идентифицират вредни практики/послания и да създава здравословни и отговорни онлайн поведения.

Цели за учене

Учениците ще получат обучение при идентификацията на аргументи за нетолерантност/насилие и комуникация (реч на омразата) и тяхната връзка с отрицателните стереотипи и форми на ксенофобия и враждебност спрямо конкретни групи, включително етнически и религиозни малцинства.

Във връзка с това учениците получават подкрепа за идентификацията на някои константи в поведението на дигиталните недоброжелатели, основните цели, които те избират (включително религиозни малцинства), в стратегиите, които се подбират за разпространяването на реч на омразата онлайн и разпространението в социалните медии, например Twitter, Facebook, YouTube и т.н.

Тема 2 също има за цел развиването на умения за водене на спорове с цел уважителен диалог от различни перспективи по комплексни въпроси относно социалния живот или текущите противоречиви теми, както и за деконструкция на реч на омразата чрез *ответна реч*.

Обобщение на активност

Дейности	Модалност	Равнище
Активност 4.2.1 Идентифициране на онлайн реч на омразата	В клас / онлайн / у дома	Основно

Активност 4.2.1 Идентифициране на онлайн реч на омразата

Прогнозна продължителност	30-45 минути (в клас/онлайн) + време в дома
Изисквания	Няма
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	В клас - Химикалки и листи - Mentimeter (по избор) - Компютър за преподавателя (по избор) Онлайн: - Онлайн платформа за срещи - Споделен документ (напр. в „Google Docs“) - Mentimeter (по избор) - Дигитални устройства за всички
Тип оценяване	Устно представяне

Процедура

Предварителни материали: урокът започва с представяне на ключовите термини и концепции във връзка с уважителната онлайн комуникация срещу реч на омразата; стереотипи, ксенофобия, ислямофобия, антисемитизъм онлайн и т.н. Преподавателят споделя примери за реч на омразата и/или случаи, в които онлайн реч на омразата води до дебат или има последици върху реалния свят (вижте „Ресурси за преподавателите“). Преподавателят също представя на учениците анализ на реч на омразата, като идентифицира използваните примери за някои основни елементи: недоброжелател(и), цели, други участващи роли (напр. тихите свидетели), съдържание на посланието, време и контекст, потенциално ескалиране на омразата, ефектите и реакциите и т.н. Насочващата схема може да бъде следната:

1. **Самостоятелни упражнения:** Учениците са помолени да идентифицират примери за реч на омразата и начини да ги проверят- т.е. да преценят дали са реч на омразата или не. Всеки ученик подготвя кратко писмено описание на примера с връзка към онлайн ресурс, който може да бъде достъпен в клас по време на следващата дискусия..
2. **Насочени упражнения и разбиране:** Учителят дава пример как да изпълни задачата и как да представи примера на класа. Учениците също се насърчават да се съсредоточат върху случаи на реч на омразата, на които са се натъкнали при ежедневната си употреба на социални медии.
3. **Проверка за разбиране:** класът се събира отново, така че всеки ученик (или ограничен брой ученици, въз основа на наличността на времето) да може да представи своя пример за реч на омразата онлайн. След презентациите учителят модерира дискусията относно това как да идентифицираме и реагираме на речта на омразата онлайн.
4. **Приключване:** дискусията може да приключи със заключение, напр. споделена дефиниция на това какво е реч на омразата онлайн и препоръки относно добавяне към кодекса на поведение относно начините за идентифициране на

фалшиви новини и реакцията на фалшиви новини (механизми за докладване, несподеляне и т.н.)

Отстраняване на проблеми

Потенциален проблем	Потенциално решение
На учениците отнема твърде дълго време да намерят материали / претоварване с информация	От учениците може да се изисква да се фокусират върху специфични типове реч на омразата, за да се избегне претоварването с информация по време на тяхната изследователска работа.
Дискусията може да бъде много хаотична или много тиха	Преподавателят има важна роля като модератор на дискусията.
Възможно е предложенията относно начините за идентифициране и реакция на реч на омразата (кодекс на поведение) да отнемат прекалено много време.	Част от тази активност (кодекс на поведение) може да бъде преместена в тема 4.4

Ресурси за преподавателите

Дигитално благосъстояние

- <https://www.benesseredigitale.eu/pubblicazioni/>
- <https://www.mulino.it/isbn/9788815280992>
- Gui M, Büchi M. From Use to Overuse: Digital Inequality in the Age of Communication Abundance. *Social Science Computer Review*. 2021;39(1):3-19. doi:[10.1177/0894439319851163](https://doi.org/10.1177/0894439319851163)

Въздействие на онлайн комуникацията

- Въздействието на ИИ на комуникационните мрежи и услуги, Международен съюз по далекосъобщенията, https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/journal/S-JOURNAL-ICTF.VOL1-2018-1-PDF-E.pdf
- Бъдещето на човешката комуникация: Как изкуственият интелект трансформира начина, по който ние комуникираме, <https://www.quantified.ai/blog/artificial-intelligence-in-communication>

Въздействието на социалните медии върху религиозни практики и ценности при юношите:

- Moberg, M., & Sjö, S. (Eds.). (2020). Digital Media, Young Adults, and Religion: An International Perspective (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351010610>

- Два социални живота: По какъв начин разликите между взаимодействията онлайн и офлайн оказват влияние върху социалните резултати, https://escholarship.org/content/qt94n9w8b9/qt94n9w8b9_noSplash_293949a5e051fffc8e1fdcc9ffc168c4.pdf?t=qdtezb
- Комуникация между културите в кибер-пространството, библиографски преглед на интеркултурната комуникация онлайн, <https://core.ac.uk/download/pdf/12174297.pdf> \\
- Някои данни и заключения за онлайн тормоз <https://www.pewresearch.org/internet/2014/10/22/online-harassment/>
- Съвет на Европа, „Модел на управление на онлайн реч на омразата, относно създаването на колаборативно управление и предизвикателствата за предоставяне компенсация на целите на онлайн реч на омразата в контекста на човешките права в Европа“, <https://rm.coe.int/models-of-governance-of-online-hate-speech/16809e671d>

МЕМОВЕТЕ като „казус“ за онлайн комуникация на омразата между младите хора

- Данните от и политиката на Facebook за наблюдение на публикацията на мемове във Facebook-групи срещу реч на омразата с помощта на ИИ и алгоритми, <https://ai.facebook.com/blog/hateful-memes-challenge-and-data-set/>
- Относно затрудненията на ИИ за цялостно разпознаване на мемове на омразата <https://venturebeat.com/2020/12/01/ai-still-struggles-to-recognize-hateful-memes-but-its-slowly-improving/>
- „Предизвикателството за мемове на омразата: Установяване на реч на омразата в мултимодални мемове“, <https://proceedings.neurips.cc/paper/2020/file/1b84c4cee2b8b3d823b30e2d604b1878-Paper.pdf>
- „Установяване на мемове на омразата чрез използване на ИИ“, <https://www.eng.ed.ac.uk/about/news/20201201/detecting-hateful-memes-using-ai>
- <https://www.drivendata.org/competitions/64/hateful-memes/>

Специфични за държавите ресурси за реч на омразата:

Гърция

- „Установяване на реч на омразата в Гърция“ <https://ecpr.eu/Events/Event/PaperDetails/59158>
- <https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/greece-new-law-criminalizes-denial-of-genocide-hate-speech-and-other-acts-of-racism/>
- <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15946&LangID=E>

България

- „Очертаване на националния контекст на реч на омразата в България“, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/mapping-out-the-national-context-of-online-hate-speech-in-bulgaria> доклад във формат .pdf (<https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media.download&uuid=E0C538B8-FC34-6E1E-63F2DC364C4A5BF6>)
- <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25881&LangID=E>
- Интернет реч на омразата – казус от Полша, Румъния, Индия и България <https://ieeexplore.ieee.org/document/9223209>

Румъния

- „Законът на джунглата. Онлайн реч на омразата срещу ромите в Румъния“, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15564886.2021.1895391?needAccess=true>
- <https://balkaninsight.com/2021/03/31/racism-police-brutality-and-online-hate-why-romanians-roma-are-no-nearer-their-black-lives-matter-moment/>

Италия

- <https://www.odiareticosta.it/>
- “Contro L’Odio”: Платформа за установяване, наблюдение и визуализация на реч на омразата срещу имигранти в социалните медии в Италия, <https://journals.openedition.org/ijcol/659>
- Анотация на реч на омразата: Анализ на италианския сборник от публикувани текстове в Twitter, <https://iris.unito.it/retrieve/handle/2318/1659197/387293/paper024.pdf>
- Amnesty Manuale su hate speech - conoscerlo e contrastarlo <https://d21zrvtkxtd6ae.cloudfront.net/public/uploads/2021/02/Amnesty-Manuale-hate-speech-2020-con-logo-1.pdf>

Модул четири - тема 3

Неприкосновеност, анонимност и конфиденциалност онлайн

Продължителност	45 минути
Предмети	Гражданско образование, етика, компютърни науки, дигитално гражданство
Резюме	Тази тема се фокусира върху концепциите за онлайн анонимност, неприкосновеност и конфиденциалност по начина, по който те биват изживявани от учениците. Темата очертава трудностите породени от анонимността в интернет и показва до каква степен действията за разкриване на лична информация или липсата на такива могат да окажат влияние върху неприкосновеността на хората онлайн.

Цели за учене

Темата въвежда концепцията за вреда в нейните различни измерения, напр. емоционално, психологическо, финансово, вреда върху репутацията и т.н. На учениците се дава задание да помислят относно връзката между вредите и социалното поведение онлайн. Водещите въпроси са: анонимността промотира ли социално подривно и лошо поведение или тя е разумен начин за промотиране на онлайн взаимодействия? Освен това възможно ли е да се постигне анонимност?

Активностите имат за цел да накарат учениците да помислят относно отношението между неприкосновеност и разкриване на лична информация, като извеждат на преден план въпроса дали има място за неприкосновеност онлайн или то е окончателно компрометирано от разкриването на лична информация, която всеки извършва ежедневно. Идеята е да се разгледат неизбежните рискове от онлайн споделянето и да се помогне на учениците да разберат, че споделянето винаги предполага частична загуба на контрол върху собствената информация.

Обобщение на активност

Дейности	Модалност	Равнище
Активност 4.3.1. Анонимност и социално поведение. Има ли все още шанс за анонимността?	В клас	Основно
Активност 4.3.2. Разкриване на лична информация и неприкосновеност	В клас	Основно

Активност 4.3.1 - Анонимност и социално поведение. Анонимността възможна ли е все още?

Прогнозна продължителност	25 минути
Изисквания	Няма
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	В клас • Химикалки и листи • Mentimeter (по избор) • Компютър за преподавателя (по избор) Онлайн: • Онлайн платформа за срещи • Споделен документ (напр. в „Google Docs“) • Mentimeter (по избор) • Дигитални устройства за всички
Тип оценяване	• Устно представяне пред класа • Отворени въпроси от преподавателя относно потенциалната връзка между увреждане на репутацията и анонимност. • Бихме ли могли да сме напълно анонимни?

Процедура

Предварителни материали:

Преподавателят представя концепцията за вреда като задава въпрос на учениците какъв тип вреда могат да изброят – физическа, емоционална, психологическа,

финансова, репутационна и т.н. На учениците се дава задание да помислят относно възникналия в резултат списък, за да решат какъв тип вреда по-често бива свързана с комуникационни проблеми, особено в случай на онлайн комуникация и да обяснят причините за това. Въведението задава за учениците дискусия относно отношенията между емоционалната вреда/вредата върху репутацията и нездравословни начини на комуникация онлайн.

Преподавателят трябва да стимулира учениците да мислят относно това дали анонимността е, или не е стимул за лошо онлайн поведение на всеки един потребител. Предложените въпроси биха могли да бъдат:

- a) Анонимността предизвиква ли лошо социално поведение, или помага на хората да възпитат емпатия и положителни отношения спрямо останалите?
- b) Възможна ли е все още анонимността онлайн и офлайн?
- c) Колко трудно е да се идентифицира самоличността на даден човек онлайн?

Практически упражнения с насоки:

Активността показва по какъв начин е възможно да се идентифицира някой чрез съчетаване на няколко откъса от информация, както се случва с информацията, която хората споделят в интернет (Играта „Познай кой?“).

В тази активност учениците ще използват лични характеристики, за да идентифицират целеви ученик, който е известен само на преподавателя.

Преподавателят кани учениците да станат и ги инструктира да посочат типични лични характеристики, които хората съзнателно споделят в социалните медии, или които могат лесно да бъдат наблюдавани, отгатнати или заключени чрез разглеждане на публикациите им в социалните медии (напр. хора, които носят очила, ръст и т.н.)

На базата на посочената характеристика, преподавателят изисква от учениците, които не споделят съответната характеристика като целевия ученик да седнат, докато целевия ученик бъде идентифициран.

Проверка за разбиране:

След като класът е идентифицирал целевия ученик, преподавателят трябва да проследи обратно броят стъпки, необходим за установяване на самоличността на това лице, като подчертава важността дори на минимално количество информация.

Дискусията трябва да отведе учениците към размисъл относно информация, която самите те публикуват онлайн и да им покаже, че предоставянето на тази информация на всички би могла да направи тяхната идентификация още по-лесна.

Приключване:

Активността приключва с дискусия относно последиците в реалния живот от този сценарий. Освен това преподавателят трябва да подтикне учениците да очертаят средствата и действията, които биха могли да подобрят тяхната неприкосновеност и анонимност онлайн.

Отстраняване на проблеми

Потенциален проблем	Потенциално решение
Учениците не споделят много въпроси във фазата на практически упражнения с насоки	Преподавателят може да създаде списък с въпроси за улесняване на активността
Учениците могат да срещнат затруднения да отнесат тази активност към онлайн контекста	Преподавателят трябва да наблегне на паралела между действията онлайн и в реалния живот

Активност 4.3.2 - Разкриване на лични данни – споделяне на лични данни

Прогнозна продължителност	20 минути
Изисквания	Няма
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	В клас • Химикалки и листи • Mentimeter (по избор) • Компютър за преподавателя (по избор) Онлайн: • Онлайн платформа за срещи • Споделен документ (напр. в „Google Docs“) • Mentimeter (по избор)

	• Дигитални устройства за всички
Тип оценяване	• Устно представяне пред класа • Размишления относно разкриване на лична информация и контрол над информацията, която се споделя онлайн

Процедура

Предварителни материали:

Тази активност е продължение на активност 4.3.1. Като взема предвид основните моменти, подчертани в предишната активност, преподавателят води учениците към разбирането на концепции, като например конфиденциалност и неприкосновеност. Преподавателят задава въпроси, като например:

- а) Тези термини имат ли някакъв смисъл за вас?
- б) Прилагате ли концепциите за неприкосновеност и конфиденциалност спрямо вашите собствени лични отношения?
- в) Сблъскали ли сте се вече с неприкосновеност и конфиденциалност в други области? Кои области?

Тези въпроси трябва да насочат учениците да размишляват върху количеството частна и конфиденциална информация, която споделят ежедневно, както и типа контрол, който имат/прилагат спрямо нея.

Практически упражнения с насоки:

Тази активност демонстрира колко е трудно да се проследи и да се работи с всеки елемент на информация, след като бъде споделен онлайн. За да участват в играта, учениците използват хартиени копия от споделена информация и ги крият в класната стая: класната стая метафорично представя интернет.

Преподавателят моли един ученик, „споделящото лице“, да напише нещо (по свой избор) на дъската: това може да бъде дума, фраза или информация за лицето, след което лицето излиза от залата.

В този момент другите ученици, „повторно споделящите лица“, преписват написаното на дъската на лист хартия. Те разполагат с тридесет секунди да препишат и да скрият листчето хартия някъде в класната стая. Могат да направят и да скрият толкова копия, колкото са способни за даденото време.

След тридесет секунди преподавателят кани споделящото лице обратно в стаята.

Споделящото лице има три минути да намери всяко копие от информацията, което той/тя е написала на дъската.

Междувременно повторно споделящите лица могат да продължат да пишат и да крият листчета хартия, съдържащи същата информация.

Проверка за разбиране

Тази активност подчертава колко е трудно да се върне информация, след като въпросната е споделена онлайн, предвид факта, че е малко вероятно ученикът да намери всяко листче хартия, скрито от неговите съученици.

Дискусията в клас трябва да покаже, че хората могат да публикуват информация в техните профили в социалните медии, след това да я изпратят на непознати хора, след което тези хора биха могли да я споделят повторно и да я изпратят към собствените им мрежи, или да я запазят в облак, да я запомнят и т.н. След като информацията е споделена, тя може да бъде възпроизведена по безкраен брой начини и безкраен брой пъти. Освен това ако ученикът постигне успех със събирането на всеки лист хартия, другите ученици не могат да забравят информацията, която им е предоставена, и могат да я споделят в бъдеще.

Приключване

Преподавателят води заключителната дискусия и кара учениците да помислят относно рисковете при споделяне на лична информация и мерките, които те могат да вземат, за да подобрят защитата на своята неприкосновеност.

Ресурси за преподавателите

<https://www.commonsense.org/education/digital-citizenship/curriculum?topic=privacy--security>

<https://ethicsunwrapped.utexas.edu/video/causing-harm>

<https://web.archive.org/web/20150228080241/https://www.nsf.gov/cise/csbytes/newsletter/vol2/vol2i13.html>

<https://teachingprivacy.org/>

<https://teachingprivacy.org/teachers-portal/>

<https://teachingprivacy.org/theres-no-anonymity/>

<https://teachingprivacy.org/sharing-releases-control/>

Модул четири – тема 4

Свързани с ИИ възможности за участие и ангажираност (дигитално гражданство).

Продължителност	Приблизително 60–90 минути
Предмети	Дигитално гражданство, гражданско образование, компютърни науки
Резюме	Целта на тази тема е да възпита в учениците уменията да се ангажират, критично и компетентно в дигиталния свят. Учениците ще се научат по какъв начин използването на дигиталните технологии и технологиите за ИИ може да окаже влияние не само върху ежедневието, но и участието и ангажираността на обществено равнище. В основата си този модул е фокусиран върху „дигитално гражданство“ и по какъв начин добрите онлайн практики създават критично и компетентно ангажиран „дигитален гражданин“.

Цели за учене

Целта на тази тема е да възпита в учениците уменията да се ангажират позитивно, критично и компетентно в дигиталната среда. Като се позовават на уменията и компетентностите, разработени по време на предходните модули, учениците ще се научат по какъв начин използването на дигиталните технологии и технологиите за ИИ може да окаже влияние не само върху ежедневието, но и участието и ангажираността на обществено равнище. Активността е разпределена на три части. В активност 4.1, преподавателят ще илюстрира концепции, като например свидетел, аватар, спам, кликбейт и т.н., което представлява основата на дигиталното гражданство. На учениците ще бъдат представени примери за масова ангажираност (напр. U-Report от UNICEF, „Гражданска наука“, „Петъци за бъдещето“) с приети за даденост цифрови инструменти, които сега са навлезли в нашето ежедневие и чрез които ние управляваме нашата цифрова идентичност (смартфон, QR код). Следните активности, 4.2 и 4.3, подобряват разбирането на ученици те чрез игра на БИНГО с карти изградени

на базата на дигиталния речник и чрез оценяване на придобитите знания чрез печатен дигитален паспорт.

Обобщение на активности

Дейности	Модалност	Равнище
Активност 4.4.1. Дигитален речник за участие и ангажираност	В клас	Средно
Активност 4.4.2. БИНГО за дигитални граждани	В клас	Средно
Активност 4.4.3. Дигитален паспорт	В клас	Средно

Активност 4.4.1 - Дигитален речник за участие и ангажираност

Прогнозна продължителност	15 - 30 минути
Изисквания	Няма
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	• Химикалки и листи • Mentimeter (по избор) • Компютър за преподавателя (по избор) • Черна дъска за организиране на сесия за мозъчна атака
Тип оценяване	- Устно представяне пред класа - Отворени въпроси от преподавателя

Целта на тази активност е да представи ключови параметри, отнасящи се до компетентностите и необходимото разбиране за дигиталния гражданин. Представянето на концепции и примери за директно участие е съчетано с последиците от широко използване на дигитални и ИИ технологии в ежедневието. Активността разчита на и обобщава резултатите от предходните модули и теми.

Процедура

Предварителни материали: Преподавателите могат да започнат като задават въпроси на учениците относно базовите умения и познания, които се изискват за надлежното използване на дигиталните технологии. За да оживи дебата, преподавателят може да поиска от учениците да приложат мозъчна атака спрямо най-релевантните думи в дигиталния свят, които са станали част от нашия ежедневен жаргон (приложение, социални медии, неприкосновеност и т.н....). Това въведение трябва да представи пътя за обмисляне на това какво означава „дигитално гражданство“ и кой е дигитален гражданин.

Преподавателят споделя примери за участие и ангажираност чрез дигитални платформи на локално, национално или международно равнище. Преподавателят разглежда също начините и инструментите, които правят участието възможно (компютър, смартфон, таблет, QR код и т.н. ...) и изискват форма на дигитална идентичност.

Директно преподаване

- Преподавателят отправя директни въпроси към целия клас и насърчава колективна мозъчна атака.
- Преподавателят предоставя на учениците примери за ангажираност и участие чрез дигитални инструменти
- Преподавателят кара учениците да размишляват относно потенциалната им ангажираност.
- Учениците обсъждат предимствата и недостатъците на дигиталния свят и правят опит да си се представят като активни граждани
- Като заключение на активността на мозъчна атака, учениците могат да изберат релевантната терминология, която е полезна за създаването на цялостен речник на дигиталния гражданин.

Практически упражнения с насоки:

- Важно е преподавателят постоянно да продължава да задава въпроси по време на активността, за да се увери, че учениците се чувстват комфортно с цялата нова информация, която допълва това наученото от модула(ите)

Проверка за разбиране

- Важно е да се накарат учениците да перифразират с техни собствени думи концепцията и информацията

Самостоятелно упражнение

- Учениците биха могли да дадат примери, които са им известни или лични преживявания на участие в масови движения или инициативи, които използват

дигиталните технологии, за да повишат осведомеността и да достигнат целевите аудитории

- Учениците биха могли да помислят относно преимуществата и недостатъците на този вид ангажираност, също с оглед на примерите, обсъждани по време на активността

Приключване

- Това е подходящ момент да се направят две уточнения. От една страна учениците трябва да са разбрали, че достъпните дигитални технологии биха могли да улеснят участието, ангажираността или предприемането на действие на различни равнища, като след това осъзнаят по какъв начин технологиите могат да бъдат валидна подкрепа за позитивни промени в реалния живот. От друга страна учениците трябва да знаят какви са инструментите, които са им необходими, за да бъдат внимателни и умели дигитални граждани, способни да ограничат или да компенсират опасностите на дигиталния свят.

Отстраняване на проблеми

Потенциален проблем	Потенциално решение
Възможно е учениците да не могат да разпознаят смисъла на думите	Преподавателят може да насочи учениците към анализ на думите една по една и да насочи класа да помисли относно потенциалните значения
Възможно е учениците да установят, че не са способни да разпознаят начина, по който се държат или начина, по който се ангажират онлайн	Преподавателят би могъл да насочи класа, като предложи общи примери за ангажираност, така че да покаже, че дори без да го осъзнават, учениците вече са ангажирани с дигиталния свят.

Ресурси за преподавателите

Специфични за държавата ресурси на равнището на дигитализация на публични институции и граждани

България

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Bulgaria_vFINAL_0.pdf

Гърция

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Greece_vFINAL_2.pdf

Италия

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Italy_vFINAL_0.pdf

Румъния

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Romania_vFINAL.pdf

Примери за участие и ангажираност

- Инициатива за доклада на UNICEF U-Report, реакция на епидемията от COVID-19: Улесняване на обмена на животоспасяваща информация за милиони млади хора в 50 и повече държави (чрез чатбот с информация за COVID-19)
<https://www.unicef.org/innovation/ureportCOVID19>
- Петъци за бъдещето <https://fridaysforfuture.org/>
- „Образование и ИИ: подготовка за бъдещето и ИИ, отношения и ценности, концептуална рамка за учене“, доклад на ОИСР относно бъдещето на ИИ в образованието,
<https://www.oecd.org/education/2030/Education-and-AI-preparing-for-the-future-AI-Attitudes-and-Values.pdf>
- Проекти за гражданска наука и краудсорсинг проекти позволяват на обществеността — млади и възрастни хора, ученици и преподаватели, любители и експерти — да участват в събиране на научни данни и научни изследвания.
<http://cadrek12.org/spotlight-citizen-science>

Има няколко интересни лекции по програма „Ted“ по тази тема

- Гражданска наука <https://www.youtube.com/watch?v=dpjirjUycL0>
- Важната роля на гражданите учени в опазването на океаните
https://www.youtube.com/watch?v=GJXGBuxN_5g
- Геймификация в гражданско участие
<https://www.citizenlab.co/blog/civic-ангажираност/gamification-in-citizen-участие/>

Активност 4.4.2 - БИНГО за дигитални граждани

Прогнозна
продължителност

30 - 45 минути

Изисквания	Пълно разбиране на дигитален речник
Използвани хардуерни и софтуерни инструменти	• Химикалки и листи • БИНГО карта (за ученици) и заместител • БИНГО въпроси (за преподаватели)
Тип оценяване	Устно представяне и дискусия пред класа

Целта на тази активност е учене чрез игра. Учениците ще изиграят сесия БИНГО с изтеглени въпроси от концепциите и думите, обяснени в активност 4.4.1 – „Дигитален речник“. Това е начин да се обобщи новата информация и да се гарантира, че тя се превръща в практически познания, които да бъдат използвани в ежедневната ангажираност с дигиталните технологии.

Процедура

Предварителни материали:

Преподавателят може да започне с упражнение за памет свързано с това, което учениците са научили до този момент. Идеята е да концепциите да се обобщят в съзнанията на учениците като им се повтарят дефинициите и им се позволява да ги свържат с правилната дума/изображение.

Директно преподаване

- Преподавателят може да предостави БИНГО карта за всеки ученик или да раздели клас на групи и да даде една/две карти на група.
- Преподавателят обяснява играта и основните цели на активността
- Учениците трябва да бъдат насърчавани да подхождат към дефинициите критично, като отбелязват потенциалните наблюдения и примери, за които се сещат

Практически упражнения с насоки:

- Преподавателят изтегля въпрос на случаен принцип и чете дефиницията (взета от дигиталния речник)
- Учениците трябва да потърсят в своите карти за съответстващата дума/изображение
- Учениците трябва да получават награда при завършването на ред/карта

Проверка за разбиране

- Преподавателят може да обикаля в класа, за да взаимодейства с групите и да удостовери по какъв начин учениците попълват картите си
- Когато ученик/група постави нещо под съмнение или зададе въпрос, преподавателят трябва незабавно да сподели въпроса с целия клас и да даде допълнителни пояснения само с цел допълване на обясненията, които са дадени от учениците

Самостоятелно упражнение

- Учениците биват насърчавани да споделят с класа своите мисли по отношение на дигиталния речник: напр. относно полезността на специфична концепция; честотата на или степента, до която са запознати с всяка концепция; потенциалните затруднения, които срещат при идентифицирането на специфична концепция.

Приключване

- След завършването на реда или на цялата карта: учениците трябва да бъдат насърчавани да излагат своята най-любима/най-малко любима концепция и да обяснят причините за това пред целия клас.
- Учениците трябва да бъдат насърчавани да използват свои думи, за да усвоят в действителност концепциите и съответния подход към дигиталните технологии
- Учениците трябва да бъдат насърчавани да помислят до каква степен тяхното разбиране за дигиталните технологии може да им помогне да бъдат по-добри дигитални граждани

Ресурси за преподавателите

Шаблон за Бинго може да бъде намерен в шаблона за дигитален паспорт

https://docs.google.com/presentation/d/18lOTalXe_7clACGfdS1GfdubkQ_pRO48a_5GGrJBpFM/edit#slide=id.g162bb1e5afe_0_1220

Бинго на български -

https://docs.google.com/document/d/1qCWYE3lUUbZIMMzYcCJAGPVXto1ZMX5M0P_R-JlWIACQ/edit?usp=sharing

Нортън – БИНГО!

<https://now.symassets.com/content/dam/norton/global/pdfs/infographics/digital-citizenship-bin-go-questions.pdf> от <https://us.norton.com/internetsecurity-how-to-digital-citizenship.html>

Алтернативна игра за тази тема:

<https://ec.europa.eu/jrc/en/scientific-tool/happy-onlife-game-raise-awareness-internet-risks-and-opportunities>

За напреднали

Може да се извърши обобщаваща дейност, за да се обмислят темите на модула и да се преработи по положителен начин това, което е било разгледано по време на дейностите.

- Учениците ще бъдат помолени да се разделят на групи от 4-5 ученика; всяка група ще анализира случай на скорошна фалшива новина или реч на омразата, предложена от учителя или избрана от тях. Един от начините да намерите примери е да напишете името на добре позната личност до израза реч на омразата.
- В края на този момент на проучване и общ размисъл, групите ще бъдат поканени да обмислят структура на интервюто с конкретни въпроси относно фалшивите новини и речта на омразата онлайн. Всяка група ще реши кои въпроси да зададе и как да конструира своето интервю.
- Възможните въпроси са: По-лесно или по-трудно ви е да общувате онлайн? Когато споделяте нещо за себе си (като публикувате снимка или съобщение), страхувате ли се, че тази информация ще бъде използвана от други хора, към които не е адресирана? Защо мислите, че фалшивите новини се разпространяват толкова бързо онлайн? Дали се дължи на алгоритми? Били ли сте някога жертва на онлайн инцидент с омраза? Коя е социалната мрежа, в която срещате най-много омраза? Кои са темите, върху които се излива най-много омраза? Какво може да се направи, за да се ограничи проблемът с дезинформацията и онлайн омразата?
- На всяка група ще бъде възложено да интервюира най-малко 2 души (по възможност връстници), въз основа на плана, съставен заедно. Тази фаза може да се проведе в свободното време на учениците, между първата и втората учебна сесия или по време на учебните часове, като включите ученици от други класове. Учениците могат да се разделят по роли: интервюиращ; асистент, който му напомня за въпросите, които да зададе; наблюдател, който си води бележки и т.н.
- При втора среща всяка група споделя на класа темите, възникнали по време на интервютата (ако са записани, могат да бъдат слушани заедно). Това допринася за разбирането на различните гледни точки по темите от всеки.
- След споделяне на резултатите от интервютата, класът изготвя кратък обобщаващ доклад с помощта на учителя и го споделя с цялата училищна общност в резултат на своите изследователски и аналитични дейности.

Оценяване

DigComp 2.2. area	Дефиниция	Индикатори за оценка	Описание
5.4. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПРОПУСКИТЕ В ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ	<i>Знае как да говори за важността на разпознаването на „фалшивите новини“ на другите (напр. възрастни, младежи), като показва примери за надеждни източници на новини и как да прави разлика между двете.</i>	Какво е фалшива новина? (напреднали) Защо се създават фалшиви новини? (напреднали)	Ученикът обяснява елементите на фалшива новина. (напреднали) Ученикът обяснява поне две мотивации за големия брой фалшиви новини в мрежата.
2.5 НЕТИКЕТ	<i>Знае как да разпознава враждебни или унижителни съобщения или дейности онлайн, които атакуват определени лица или групи (напр. реч на омразата)</i>	Какво е реч на омразата? (напреднали) Какви са елементите на речта на омразата?	Учениците дефинират речта на омразата, обясняват някои елементи, които идентифицират враждебната комуникация и представят негативните ефекти.

2.5. НЕТИКЕТ	<i>Наясно са, че всичко, което се споделя публично онлайн (напр. изображения, видеоклипове, звуци), може да се използва за обучение на ИИ системи. Например търговски софтуерни компании, които разработват ИИ системи за лицево разпознаване, могат да използват лични изображения, споделени онлайн (напр. семейни снимки), за да обучат и подобрят способността на софтуера да разпознава автоматично тези лица в други изображения, което може да не е желателно (напр. може да е нарушение на поверителността).</i>	Какво означава поверителност в онлайн средите? (напреднали) Как можете да защитите поверителността си?	Ученикът определя поверителността в мрежата. Ученикът дава поне един пример за настройки за поверителност.
-------------------------	---	---	--

5.4. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПРОПУСКТЕ В ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ	<i>Има склонност да продължава да учи, да се образова и да бъде информиран за ИИ (напр. да разбере как работят ИИ алгоритмите; да разбере как автоматичното вземане на решения може да бъде предубедено; да разграничи реалистичен от нереалистичен ИИ; и да разбере разликата между изкуствения тесен интелект, т.е. днешния ИИ, способен да изпълнява тесни задачи като игра на игри, и изкуствения общ интелект, т.е. ИИ, който надминава човешкия интелект, който все още остава научна фантастика).</i>	КРАЕН ГЛОБАЛЕН ПОКАЗАТЕЛ ЗА НАПРЕДНАЛИ	
--	--	---	--